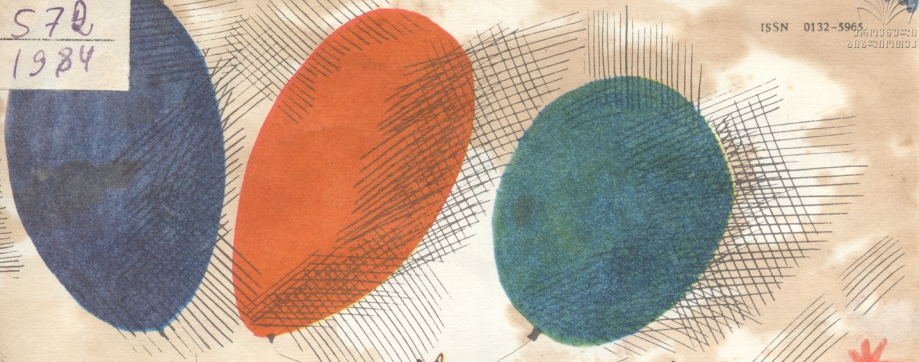

570
1984

ISSN 0132-5965
ՀԱՅԿԵՍՏԱՆԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ

1984 ՅՆՈՒՆ ԴԻՆ 5

მაისი

1—მშრომელთა ხერთაშორისო სოლიდარობის დღე.

5—ბეჭდვითი სიტყვის დღე.

5—1818 წელს დაიბადა კარლ მარქსი.

7—რადიოს დღე.

9—დიდ სამამულო ომში საბჭოთა ხალხის გამარჯვების დღესასწაული.

19—ვ. ი. ლენინის სახელობის მიონერული ორგანიზაციის დაბადების დღე.

მადონა ნიშარაძე

პირველი მაისი

დღეს პირველი მაისი და გაზაფხულის ხალისია, ჩვენი ეზო, სახლი, ქუჩა, ყვავილებით აგვივსია.

საქართველოს ლამაზ ცაზე
ვარდისფერი აისია...
მოვილოცავთ ყველას, ყველას...
დღეს პირველი მაისია!

ელენე ნადირაშვილი

ნიგინს მოვლას საქმე პარის

მეგობრებო, გადარევი,
ზირველ კლასში რა ხანია,
ჩემს კრიალა წიგნებს
ფუფუნებაჲ,

შველა ისევე ახადია,
არც წარწყმეა, არც ღაქები,
დამწეული ფანქრით, მელნით,
ახლა მათგან სხვა ისწავლის,
გაიხარებს „დღეღინით“.
გაუფრთხილდით, ვინაც

ეს წიგნები — ნინო, თებრო...
წიგნის მოვლას საქმე არის
მამულისთვის სასარგებლო.

ჯვლარი

ჩამობნეულდა, ატედა ქარი,
დაგვიღონდა მისო ზაპა,
ბებომ გასწნა მძიმე სკოვრი,
მოკვამყელა ნავთის ლამპა,
აღაწლაწლა, გაანათა,
ბინდი უცვებ გაიფანტა,
ზაპან რაღაც გახსენდა,
გახალიწდა, გაიბადრა.
ბუსრის თავზე იდომება
ბებოს ძველი მხითვის ლამპა...

მოგზაურობა მიწის ქვეშ

მამაჩემი მეტრომშენებელია. მისი სურათი მოწინავეთა დაფაზეა გამოკრული. თავიდან არაფერი გამეგებოდა მისი საქმიანობისა, მაგრამ როცა მასთან ერთად მიწისქვეშეთში ვიმოგზაურებ, ათას რამეში ვავერკვივ, თან მივხვდი, რა მამაცი აღამიანები ყოფილან მეტრომშენებელი.

ახლა თბილისში მეტროს სადგურები ბევრი გვაქვს, მაგრამ ჩვენი დედაქალაქი ყოველდღიურად იზრდება, ახალი მასივები ემატება, და ამიტომ კიდევ ბევრი სადგურია ასაშენებელი. ჰოდა, მამაჩემიც აშენებს. ახლა თემის მეტრო შენდება, შემდეგ ვარკეთილისა აშენდება, მერე გლდანისა; ამასობაში მეც გავიზრდები და მამასთან ერთად კიდევ მრავალ სადგურს ავაშენებ, თუმცა მანამდე დიდი დროა, და ახლა ჯობს, იმაზე ვიამბოთ, თუ როგორ ვიმოგზაურებ მიწისქვეშეთში.

ჩემი მოგზაურობა უცნაური რკინის ბაქნიდან დაიწყო. მამამ ხელი მომკიდა და ზედ შემაყენა. ბაქანი ოდნავ აიწია, მერე ადგილს მოწყდა და დაშვება დაიწყო. სულ უფრო და უფრო ღრმად ვეშვებოდით. მალე ბაქანი გაჩერდა და ჩვენ რკინის სამაგრებით შექედილ უზარმაზარ ქაში აღმოვჩნდით. იქიდან მბჟუტავი ნათურებით განათებული უჩვეულო სამყაროსკენ გავიმართეთ. გავიარეთ კლდოვანი თალი, სველი კედლები... ირგვლივ ნესტისა და გოგირდის სუნი ტრიალებდა. მერე გრიალი გაისმა და ჩვენს გვერდით კლდოვანი მიწის ქანი ჩამოიშალა.

— ეს პნევმატური ჩაქუჩების ხმაურია, ჩვენი ბრიგადის წევრები კლდეს ანგრევენ, — ამიხსნა მამამ და უზარმაზარი მანქანა დამანახვა, რომელიც გამოთხროლ მიწას ვრმელი კონვეიერით ვიწრო ლიანდაგებზე შემდგარ ურიკებში სცილიდა. მალე უცნაური ხრიალი გაისმა. — ეს კი პნევმატური ბურლია, — თქვა მამამ, — ბიჭები კლდეში წვრილ ხვრელებს აკეთებენ, შემდეგ შიგ ღინამიტს დებენ და აფეთქებენ.

გვირახამყვანები უკვე ნელ-ნელა ჩამოდიოდნენ დანადგომი კედლებიდან. მამამ ხელი ჩამკიდა და საშიშ ზონას გამარბდა. მერე შორიდან სასიგნალო სასტვენის ხმა მომესმა და იქაურობა გამაყრუებელმა აფეთ-

ქებამ შესძრა. ნანგრევებში კვამლივით ავარდა მეტრის სქელი ღრუბელი...

გვირახიდან ერთიმეორის მიყოლებით გამოდიოდნენ გვირახმშენებლები და იცინოდნენ. მე და მამაც თან გამოვუყვით.

— აბა, — თავისკენ მიმატრიალა მამამ, — ხედავ, რამდენი სიძნელეებია? კიდევ გაქვს სურვილი, მეტრომშენებელი გახდე?

მე აღმაცერად გადავხედე და თავი დავუქნიე.

ახლა უფრო ძალიან მინდა, რომ მალე გავიზარდო და მეტრომშენებელი გავხდე. ჩვენს დედაქალაქს ახალი, ლამაზი მეტროს სადგურები სჭირდება.

მხატვარი სოფიო კინწურაშვილი

გასაკთობი მინიაფურები

გარჯა-საქმიანობაში
ქვეყნად ტოლი არ ჰყავს ცაცას:
უძაფოდ ქსოვს,
უწყლოდ რეცხავს
და უსომოდ აცხობს ნამცხვარს.

თამრომ ქალის ბევრი საქმე
იციის ყველა სხვაზე კარგად:
კაბებს კერავს უსისოვილოდ,
და უძაფოდ ბაფთებს ქარგავს.

ტოლ-სწორებში თავის თავი
იციით, რითი მოსწონს უჩას?
თვალეებს ახელს როცა სძინავს,
კითხვის ღროს კი თვალეებს ხუტავს.

ზაზა-ბები ფრთებს ზამთარშიც
ასხამს ხილფულის ნატვრას:
შავქლიავზე კეხურას ჰკრეფს,
ბაღზე—გულაბს,
ლეღზე—ატამს.

ხელოვნების სიყვარულში
დათოს ცისქვეშ ტოლი არ ჰყავს:
მკლავზე უკრავს ვიოლინოს,
ჯგონზე—ჩონგურს,
სკამზე—არღანს.

მიტომ გაგამხიარულეთ:
გელავ, კახავ,
ნანავ, ლიავ,
რომ სიცილი ჯანმრთელობის
უძებარი წამლია.

კნუტები

ოთახის კარი ფრთხილად გაიღო. ჯერ თოვლის ფიფქივით სუფთა და გამჭვირვალე ჰაერი შემოიქრა ოთახში, მერე რაღაც უცნაური, საცოდავი კნუილი გაისმა. ბოლოს ჩემი ძმა ზურიკო გამოჩნდა.

— კარის დაკეტვას არ აპირებს?—გასწორებული რვეულები ერთად დააწყო ღეღამ. — რა იყო, ბებია?—სათვალე მოიხსნა ბეზიამ.

— დედა! ზურიკომ კნუტები მოიყვანა!— მივხვდი მე და აივანზე გავვარდი.

— რა კნუტები!—დააკევს თვალები დედამ.

— კნუტები, დედა! ცოდნები არიან, სულ პატარებია. აი ამხელეები (ვუჩვენებ მე).

— პატარები? რამდენია?—რისხვისაგან თვალეები ევსება დედას.

— სამია, დედა, მეოთხე მკვლარი იყო, საწყალი. —ცეცხლზე ხელებს ითბობს ზურიკო.

— სამი? სამი კნუტი?—სასწაულია, გამაგიჟებს ეს ბავშვი. მეოთხეც წამოგაყვანათ. იქნებ ცოცხალი იყო. გავათბობდით. რა ვუყო ახლა ამ კნუტებს, სად მაქვს ამათი აღვილი.

— აგერ ბათურას შევეუსახლოთ თავის ბურღუგანაში, სულერთია, მაინც არ წევბა შიგ.

— ხო! გაუხარდება კიდევ, ის კი არა. — ენასაც ამოიდგამს და მადლობასაც გეტყვით, როგორც ზღაპრებშია. შეეკითხეთ, იქნებ სულ არ ეპრიანება თქვენი თვალაუხელელი კნუტების მწყემსვა!—გაბრაზებული ამბობს დედაჩემი.

— ახა რა ექნათ! ვადავყაროთ?—ცრემლები მადგება თვალეებზე მე.

— იმ დღეს სამზარეულოში თავს მოვკარი თვალი და...—შემოგვხენდა ბებია.

— ჰო! მერი დეიდაც ამბობდა, საიდანღაც თავგები მოგვიმრავლდნენო, — მოგვეშველა ვგნატე ბაბუაც.

— ხაფანგი დავაგოთ, ბატონო!—თქვა დედამ.

— რაღაც თავგებიც გათვითცნობიერდნენ ძალიან, არ ეკარებიან ამ ხაფანგს.

დედამ ჩინთაში რვეულები ჩააწყო და საკილზე ჩამოკიდა. მერე უხერხულად მოისრისა შუბლი და ლოყები, ჯერ ეგნატე ბაბუას შეხენდა, მერე ჩვენ მოგვათვალეირა, და ბოლოს გაისმა ნანატრი სიტყვები:

— გადლდით ახლა მამიდასთან და რძე მოიტანეთ, თორემ საღამომდე სული ამოიძვრებათ ამათ.

ნოდარ ავალიძე

შენ გაიხარავ

სოფელში ხმა დაირხა, სოსოს მამამისმა ქალაქიდან პედლებიანი მანქანა ჩამოუტანაო.

სოსო ეზოში მანქანით წრეს უვლიდა, როდესაც სოფლის ოღლო-ჭოჭო ჭიშკარს მიადგა, თვალებადქცეულები მისჩერებოდნენ სოსოს ზიკიკა, მზეზე მოელვარე მანქანას.

— ვაჰ, შენ გენაცვალე, რა მანქანაა? — თქვა გელამ და ხელი გადაუსვა, — ნამდვილს არა ჰგავს!

— ნამდვილია და! — წყენით ჩაილაპარაკა სოსომ.

— მართლაც! — კვერი დაუკრა ლევანმა, — საჭეც აქვს! ბორბლები ხომ აქვს და აქვს. შეხედეთ, ფარებიც როგორ უბრწყვიალებს. არა, ნამდვილად ნამდვილია!

— ნამდვილი არა, ის არ გინდა? — ჩაერია ნასყიდა და მანქანას აღმაცერად გადახედა.

— ვითომ რატომ არაო! — გამოექომაგა ახლა გეა. — შეხედე საყვირიც აქვს, მეტი რა გინდა?

ნასყიდამ მანქანას ბღნძით შემოუარა. მერე დაიხარა, ხელებით მიწას დაეყრდნო და ახლა ქვემოდან შეხედა.

— ამას ნამდვილი მანქანისა არაფერი სცხია! — თქვა ბოლოს.

— მაშ რა არის? — განწყრა გელა.

— რა არის და, სათამაშოა! ამ შენი მან-

ქანით ვერც ქალაქში წახვალ, ვერც ქვემოთ კანტორაში ჩახვალ და ვერც შეშას მოიტან ტყიდან. გაიგე?

ნასყიდამ ერთხელ კიდევ შემოუარა მანქანას და ბოლოს თქვა:

— მოდი, გინდა, შევეჯობროთ!

— მანქანა არა გაქვს და რით გინდა შევეჯობრო? — დაინტერესდნენ ბავშვები.

— თქვენ რა გინდათ, ხვალ წყაროსთან დამხვდით და ნახავთ, მაქვს თუ არა?

მეორე დღეს, პირობისამებრ, ბიჭებმა წყაროსთან მოიყარეს თავი. ნასყიდაც გამოჩნდა. მოდიოდა დაღმართზე და თავის ნახელად „მანქანას“ მთარახნახებდა.

ფიცრებისაგან შეკრული მოგარძო, უშნი ყუთის ქვეშ ღერძები მიემამგრებიან და ზედ სხვადასხვა ზომის გორგოლები ჩამოეცვა. წინ, ფარების ნაცვლად, ძირგავარდნილი ალუმიანის თევშები აეკრა და ჯორჯო სკამის წინ საჭეც მოხერხებულად ჩაემაგრებინა.

შეჯობრების პირობა ასეთი იყო: კალოებიდან უნდა დაგორებულყვენ, სოფლის ბოლოს კაკლიანისთვის ჩაეელოთ, კოლმეურნეობის ფერმისთვის გვერდ აექციათ და წყაროსთან ჩასულიყვენ. მსაჯებად ლევანი და გელა დანიშნეს. ლევანი ზემოთ კალოებთან დადგებოდა, გელა — წყაროსთან და დროს დანიშნავდა.

კენჭი ყარეს. პირველად ნასყიდა უნდა წამოსულიყო. იმანაც თავის „მანქანას“ ხელი დაავლო და კალოებისაკენ წაარახრახა. გელამ მამამისის წამშობი ფიხიდან დააძრო და დრო დანიშნა.

რამდენიმე ხნის შემდეგ ერთ-ერთმა დაიძახა, ნასყიდა მოდისო.

სხვადასხვა ზომის თვლებზე შემდგარი „მანქანი“ ნასყიდამ, როგორც იქნა, მიიღო. ნია წყარომდე და ის იყო, გაჩერებას აპირებდა, რომ „მანქანას“ წინა თვალი მოსძვრა, გადაბრუნდა და ნაწილ-ნაწილ დაიშალა. სახელაწიული ნასყიდა ყინჩად წამოვდა და ვითომც არაფერი მომხდარაო, მსაჯს შკითხა, რამდენიაო.

— ზუსტად ოცი წუთი და ხუთმეტი წამი! — დახედა გელამ წამშობი.

დადგა სოსოს ჯგრიც. სოსომ ქოშინით აავგორა მანქანა კალოებთან, დინჯად შემობრუნდა, ჩაჯდა და ლევანის ხელის აქნევაზე დაღმართზე დაეშვა.

მანქანა მსუბუქად და ლაღად მიგორავდა ფხვიერ გზაზე და უკან მტვრის კორიანტელს ტოვებდა. კალოები მალე ჩამოათავა და კაკლიანს რომ გაუსწორდა, სოსოს ვილაცის ყვირილი შემოესმა, მიშველეთო. სირქარეს უკლო, გზას გადაუხვია და კოლმეურნეობის ფერმისაკენ აიღო გეზი. ფერმას

რომ დაუახლოვდა, დაინახა, რომ შენობა ცეცხლის ალში იყო გახვეული.

მოულოდნელად აღმურმოდებული კარიდან ფერმის გამგე, ძია ვანო გამოფარდა და მოპირდაპირე მხარეს, გომურისაკენ გაენთო. სოსო რომ დაინახა, წამით შედგა და გასძახა:

— სოსო, შვილო, არქია, სოფელში ხალხს შეატყობინე, წამომშველონ, თორემ ცეცხლი ხბორებს ერთთავად ამომიგუდავს და დავიღუპები!

სოსომ სოფლისაკენ მოკურცხლა... ნახევარ საათში ხალხმა ცეცხლი დაამოშმინა და პირუტყვი დალუქვას გადაარჩინა.

უკანმობრუნებულმა სოსომ კი მანქანას ხელი ჩაავლო და წყაროსაკენ გაავგორა. ის იყო, იმედგადაწყვეტილი ბიჭები დაშლას აპირებდნენ, რომ ისიც გამოჩნდა.

— გავიმარჯვე თუ არა? — გაებღინძა ნასყიდა სოსოს.

— მართალი ხარ, ნასყიდ, შენ მოიგე. — ღიმილით მიუგო სოსომ.

მეორე დღეს სკოლაში მარტო იმაზე იყო ლაპარაკი, როგორ უშველა სოსომ ფერმის გამგეს, დროზე ჩაქეროთ ხანძარი და პირუტყვი გადაერჩინათ...

ნასყიდა სოსოსთან მივიდა თავჩახრილი, თვალები არ იცოდა სად წაეღო: — მამატიე, სოსო, შენ გაიმარჯვე!

17-718

კ. მარტის ნახატი. მანქანის დაზიანება. გენერალის სახელობის ბიბლიოთეკა

ბიორაზი ზემთაპარი

ფანტაზია

პა! მარტენა გარემარბი
გზოა გარბის, გარბის, გარბის,
ბურთი ფეხზე მორბოა,
უნდა სოტა გასწორდეს,
ბაბ!
ცენტრალურ თავდასმზედ
ზურკელს აწოდებს.
ჩქარაა ჩქარა! ზურა სწრაფად
გარბის! გარბის! გარბის! გარბის!
წამს შერბრია! აი, კარც!
დარტყმა! ისეუ დარტყმა!
— არის!
არის ათი ფეხბურთელი,
მიგრამ მაყურებელი
სულ სამია—გია, თაზო,
თახოს ყურწა ბებერი,
ასეთ თამაშს შემფერი,
სამი მაყურებელი!

შოთა მინაშვილი

ყირალი შვილი

გაუზარდე, დიდი გავსდი,
ვერინ მსახვს მოცდლიოს,
მამას ვითოვე მომიტანოს
ბარი, თოში, ფოცხი—
რომ დავეწრო გლეხის კალძით
მიწის მუწუნე ლექსი,
მგებრიო დასათესად
სულ სწვადსევა თესლი...
მოვაშენო დასეულა:
საზამთრო და ნუსეი,
ოსეთები, რომ არ ეოს
სწვგან უქოთსი.
ჩემს ეზოშიც იძრიალოს
აქოხრიალას ენამ,
რა ეონადი ძვილი გეუგოსო
თუჯან ღუღამ და მამამ.

ბიორაზი მხტრავალი

ნისქვილი

სიმღერით და სიცილით
შემობრმანდა მანისი,
აღუღუნდა წისქვილი,
სარუკელას სმა იმისი...
და მოითხოვს ბორბალი:
მოიტანეთ სორბალი.
სვიშირა კი იმასის:
ამომეცხეთ ჩინახეი!

ახორაზი ლოსნაბი

ღელა ყველას თვალიან

ბებო ცისოს შვეებითა,
თან წამალი დალია.
— თვეი, ვინ გიყვარს,
ჩემო გოგო,
შენ ყველაზე ძალიან?
— ყველა, ყველა—ამბობს ცისო,
ყველა მიყვარს ძალიან.
შენც კარგი ხარ, მამაც კარგი,
ღელა ყველას თვალიან.

მთხრ სპახარაბი

ტელეკომპანიდან

დღღამეში დეტორია,—
თქვე თამუნამ ამავად,—
აი, ნახავთ, ახალ ლექსებს
სამსახრეში ამალამ.
ყურაში მითხრა წასვლის დროსაც
ნუ იტელემბ, მარინდან
მე ყველაფერს გეგდავო.
ნეტაც ჩემს დას სითამაზოდ
გარეთ სულ არ გავეშვი,
ზულა, ღელა მარინდან
მე მიყურებს თეულგმა.

კეთილი და ავი გოგონა

პირველი
გვერდი

შვიცარული ზღაპარი

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი ქალი, რომელსაც ორი გოგონა ჰყავდა, ერთი — კეთილი, გამარჯვებული და დამჯერებული, მეორე — ავი, ურჩი და ზარმაცი. ერთხელ დედამ ქალიშვილებს უთხრა: დღეს სარეცხი მაქვს და ჭიდან წყალი მომიტანეთ. უჯიათმა გოგონამ ცხვირი აიბზუა, შეზარებაო, განაცხადა.

კეთილი გოგონა კი იმწამსვე გაეშურა დავალების შესასრულებლად, მაგრამ როდესაც ჭიდან წყალს იღებდა, სათლი გაუსხლტა ხელიდან და ჭაში ჩაუვარდა. შეწუხდა გოგონა, აღარ იცოდა რით ემართლებინა დედასთან თავი, ამიტომ ჭაში ჩასვლა გადაწყვიტა.

ჩაემვა ჭაში, მაგრამ სად არის სათლი! ეძებდა და ვერსად მიაგნო. ამ დროს შენიშნა, რომ ჭის კედლებში კარია გამოჭრილი. გოგონამ მორიდებით დააკაკუნა.

— შემოდი, — გამოსძახა ქალის ხმამ.

გოგონამ მოკრძალებით შევიდა და დაინახა სათნო მოხუცი ქალი.

— გამარჯობათ ქალბატონო, ბოდიშს ვიხდით შეწუხებისათვის, მაგრამ სათლი ჩამომივარდა ჭაში და შემთხვევით ხომ არ გინახავთ?

— ვნახე, — მიუგო მოხუცმა, — მაგრამ თუ გინდა, დაგიბრუნო, სამი სურვილი უნდა შემისრულო.

— სიამოვნებით, — დაეთანხმა კეთილი გოგონა.

— ჯერ იატაკი დაასუფთავე, შემდეგ ჭურჭელი დარეცხე და ბოლოს, თმა დამეარცხე.

გოგონა იმწამსვე შეუდგა საქმეს. ასუფთავებდა იატაკს და ხედავს, რომ იგი ოქროსა და ვერცხლის ძვირფასი ნივთებითაა მოფენილი. გოგონამ შეაგროვა ისინი და უკლებლივ დისახლისს გადასცა; შემდეგ ჭურჭელიც დააპირიალა და დაამშრალა, ბოლოს კი სათნო მოხუცს დიდხანს და მონდომებით ვარცხნა თმები.

როდესაც გოგონამ სამივე დავალება ზედმინუნით კარგად შეასრულა, ქალმა უთხრა: გატყობ, კეთილი, ბეჯითი და დამჯერი გოგონა ხარ, ამიტომაც გჩუქნი ყველა იმ ნივთს, შენ რომ იპოვნე. ახლა კი ერთი დავალებაც შემისრულე. ხომ ხედავ ამ თოქს, ჩამოსწიე და მადლა აიხედე — ზევით შუადღის ზარი დარეკავსო.

გოგონა ასეც მოიქცა. როდესაც მადლა

აიხნება, ზარმა დარეკა და კეთილ გოგონას შუბლზე ულამაზესი ვარსკვლავი დაეცა. მოხუცმა დაუბრუნა მას სათლი, დალოცა და გაათავისუფლა.

შინ დაბრუნებულმა გოგონამ ყველაფერი უამბო დედას და ის ნაჩუქარი ძვირფასი ნივთებიც უჩვენა, შურით აიგსო მისი ზარმაცი და, თქვა, ახლა მე მოვიტან ნყალსო, რადგან ასეთი ვარსკვლავი და ნივთები მე უფრო დამამშვენებსო.

დედამ დაუშალა, ახლა გვიან არის და აღარც წყალი მჭირდებაო, მაგრამ ბოროტმა შვილმა არ დაუფერა და ჭისკენ გაიქცა.

მისვლისთანავე სათლი პირდაპირ ჭაში ჩაუშინა და მალე თავადაც თან ჩაჰყვა, მერე მოურდებლად დააბრაზუნა კარზე, მაგრამ კარი არავინ გაუღო, მაშინ ზარმაცმა გოგონამ დაუკითხავად შეაღო კარი და დაინახა საშინელი შესახედაობის დედაბერი, რომელსაც ჯიქურ შეუტია:

— ჩემი სათლი და ყველა ისეთი ნივთი მომეცი, რომლებითაც ჩემი და დაასაჩუქრეო.

— კეთილი, — უთხრა გონჯმა ქალმა, — მხოლოდ სამი თხოვნა უნდა შემისრულო. დაასუფთავე იატაკი, დარეცევი ჭურჭელი და დამვარცხნე თმაო.

ზარმაცი გოგონა უხალისოდ შეუდგა საქ-

მეს, მაგრამ ძვირფასი ნივთების ნაცვლად იატაკზე ბაყაყები, ღრიანკალები და ჯოჯოკები დაინახა, და შეშინებულმა ცოცხი განზე ისროლა. შემდეგ ზანტად დაიწყო ჭურჭლის რეცხვა, მაგრამ დასუფთავების ნაცვლად ჭურჭელი სულ უფრო ჩაჰვავდა; ბოლოს მახინჯი ქალის თმის ვარცხნას შეუდგა, მაგრამ სავარცხელი გაუტყდა.

ბოროტმა გოგონამ დავალება ვერ შეასრულა, მაგრამ მახინჯმა დედაბერმა სათლი მაინც დაუბრუნა და სთხოვა, თოკი ჩამოსწიე, რომ ზევით მწუხრის ზარამა დარეგოსო; გოგონამ ჩამოჰკრა ხელი თოკს და თავზე სიბინძურე გადმოეყარა.

მაშინ მოხუცმა ქალმა უთხრა:

— თუ შენს ცხოვრებას არ შეცვლი, თუ კვლავინდებურად უყმური, უსაქმური და ბოროტი დარჩები, როდისმე ისევ ჩემთან მოხვდები და სამუდამოდ აქ, ამ საზიზღარ მწერებთან და ქვეწარმავლებთან დარჩებიო.

როდესაც ატირებული გოგონა შინ დაბრუნდა და დედას უამბო, რაც თავს გადახდა, დედამ უთხრა:

— ხომ ხედავ, ცუდი ზნის, ჯიუტი და გულღრძო რომ ხარ, სწორედ ამიტომ დაიხსაჯეო.

გერმანულიდან თარგმნა ლუა დადიანა.

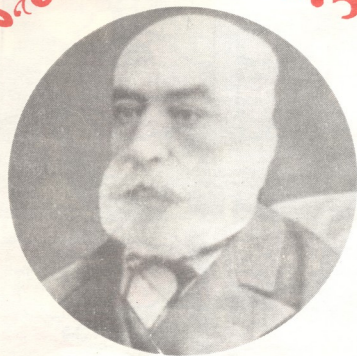
გვიტყვი

გზაგარეშე ვინა ლაგუნაში *
სადაცაღის ავბოღი ანაბოღი ანაბოღი *

დღევანდელი

ციცინო გამხარალიძე

რაუილ პარისტავი—160

თქვენ მოგმართათ, პატარებო, იმით, ვინც უკვე სკოლაში დადიხართ. გახსოვთ ის ლექსი, რომლითაც პირველად მიგიპატივებს სასწავლებელიში?

„წამოდევით ყმაწვილებო,
ტანთ ჩაიცვით საჩქაროზე,
აბა, თავი მოიყარეთ
სწავლისათვის თავის დროზე“.

გახსოვთ, ბეჯითი პატარა გიგლას ლექსი—ჯერ შრომა, მერე ხტომა!?”

„სწავლობს გიგლა ტიტინა,
მზემ შემოუქუიტინა:

— გიგლავ, გეყოფა სწავლა,
ახლა კარგია გავლა...“

აბა ახლა ეს გაიხსენეთ:

სადაც ვშობილვარ, გავზრდილვარ
და მისროლია ისარი,
სად მამა-პაპა მეგულვის,

იმათი კუბოს ფიცარი,
სადაც სიყრმითვე ვჩეუღლვარ,—
ჩემი სამშობლო ის არი.

არ გავცვლი სალსა კლდეებსა
უკვდავებისა ხეზედა,

არ გავცვლი მე ჩემს სამშობლოს
სხვა ქვეყნის სამოთხეზედა“.

ან კიდევ:

„მიყვარს მე ენა ჩემის მშობლისა,
რომლითაც „ნანას“ მეტყუადა ისა,
ალერსს მაგონებს დედისას ტბილსა,
ჩემის ტოლების მღერა-ჟღივილსა!..
ენით ვცოცხალვარ, მით მიყვარს ლხენა,
მიყვარს სამშობლოს მე დედაენა“.

რამდენი ხანია, რაც ეს ლექსები ბავშვების სიხარულია—ჯერ კიდევ თქვენი პაპის პაპების და დიდების დიდდელათა პატარაობიდან მოყოლებული... და ყველამ იცის მათი ავტორის საყვარელი სახელი—რაფიელ ერისთავი.

ვინ იყო რაფიელ ერისთავი, კიდევ რა საშვილი შვილოდ დაუფიქსარი საუნჯე დაუტოვა შთამომავლობას?

უპირველეს ყოვლისა მან თავისი შესანიშნავი შემოქმედებით დიდი ამაგი დასდო საბავშვო ლიტერატურას, პირველ ქართულ საყმაწვილო ჟურნალებს „წყაროს“, „ნობათს“, „ჯეჯილს“... გადმოაქართულა რუსული საბავშვო ლექსები, გამოჩინილი იგავთმწერლის კრილოვის იგავ-არაკები „კრიტინა და ქინაქველა“, „მაიმუნი და სარკე“, „მგელი და წერო“ და სხვები; დიდი რუსი პოეტის—პუშკინის ზღაპარი „მებაღური და ოქროს თევზი“; ბავშვებისათვის გალექსა სულხან-საბა ორბელიანის იგავ-არაკები წიგნიდან „სიბრძნე სიცრუისა“. მაგრამ ვანა მარტო ეს! მან პირველმა შეკრიბა და გამოსცა ქართული ხალხური გამოცანები იმ მიზნით, რომ, როგორც თვითონ ამბობდა, „ყმაწვილები შეეჩვივნენ ჩაფიქრებას და თვითონაც შესძლონ გამოცნობა გამოხატულის აზრისა და მით ავარჯიშონ თვისი გონება“. ასევე შეკრიბა მან ხალხური ანდაზები და ლექსები, რომელთაგან ბევრი დღეს ყველა ბავშვმა ზეპირად იცის.

აი როგორი ლექსები:

„კურდღელმა თქვა: ჩირგვში ვზივარ,
ვერვინ მოვა ჩემზედაო“...

ან

„აიშ მთაზედა თოვლიანზედა

ია დაეთესვ, ვარდი მოსულა,
ია კოკამდის, ვარდი მუხლამდის“...

ანდაზები:

„ძმა ძმისთვინაო, შავ დღისთვინაო“...
„მოჩქარეს მოუგვიანდესო“...

გამოცანები:

„თეთრი ხნული, შავი თესლი,
თესლი მთესველს ეუბნება“. (წიგნი)
„დავკარ ხმალი, არ დააჩნდა კვალი“.
(წყალი)
„სქრის და არ აკაკუნებს“. (ცეცხლი)
„აბლი, ბაბლი, ოქროს ტახტი,
მზით ავიღე, მთვარით დავედი“

(ცინული).

კიდევ რა? ალბათ ბევრმა იცით, რომ არ-
სებობს ხალხური სიმღერა „ურმული“. დი-
დი ხნის წინათ, როცა ქართველი გლეხკა-
ცი დიდ გაჭირვებაში ცხოვრობდა, ზოგჯერ
მას შორეულ ადგილებში უხდებოდა წასვლა
ქვაპარილის საშოვნელად. შებამდა უძველ-
ხარს ან კამეხს ურემში და გასწევდა, დიდი
ხნით ტოვებდა ცოლ-შვილს. დამდამობით
გზაზე მიიმე ფიქრები შემოეძალებოდა და
ოდილით იქარვებდა გულისწუხილს. აი,
სწორედ ურმულ სიმღერას შეუწყო ქარ-
თველმა ხალხმა რ. ერისთავის ლექსის სტრი-
ქონები:

„აღზევანს წავალ მარილზე
მარილს მოვიტან ბროლსაო,
ჯერ დედას გადავხვევი,
მერმე შეიღსა და ცოლსაო“.

იგივე ლექსის სხვა სტრიქონები გამოიყე-
ნა კომპოზიტორმა დიმიტრი არაყიშვილმა
ურმულში ოპერიდან „თქმულება შოთა რუს-
თაველზე“.

კომპოზიტორმა ნიკო სულხანიშვილმა კი
რ. ერისთავის ლექსებზე დაწერა გუნდური
სიმღერები „გუთნური“ — მიწათმოქმედ გლე-
ხის შრომაზე და „სამშობლო ხევსურისა“.

რ. ერისთავის ბევრ ლექსში თუ მოთხრო-
ბაში აღწერილია გლეხკაცის ცხოვრება და
შრომა. იგი თხზავდა ლექსებს და პოემებს
ქართველი ხალხის ისტორიიდან.

რ. ერისთავი წერდა აგრეთვე სცენებს თა-

ვის თანამედროვეთა ცხოვრებიდან, დასცი-
ნოდა მდიდრების უსაქმურობას და ფუჭ
ცხოვრებას, მატრაკვეცა ქალბატონებს, რომ-
ლებიც ქართულად ლაპარაკს არ კარუ-
ლობდნენ და უხეირო რუსულით თავს იწო-
ნებდნენ... წერდა და აქართულებდა პიესებს.
მათ შორის არის ცნობილი ვოლფეილი „ჯერ
დაიხოცენ, მერე იქორწინეს“.

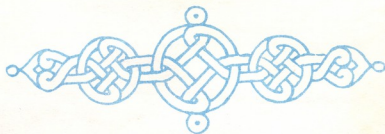
რ. ერისთავი სწავლობდა სხვადასხვა კუთ-
ხის ქართველების ცხოვრების წესსა და რიგს
და აცნობდა მას ხალხს, რუს მკითხველებს.
მაშინდელ რუსულ გაზეთებში იბეჭდებოდა
მისი წერილები თუშ-ფშავ-ხევსურეთზე, იმე-
რეთზე, სამეგრელოზე, სვანეთზე.

აი თურმე როგორი ჩვეულება იყო გავრ-
ცელებული ხევსურეთში. გაზაფხულზე, როცა
მიმომფრენი ფრინველები ბრუნდებოდნენ,
ადამიანები ცდილობდნენ მათ ჯობნას—დაძ-
ლევას. ამ წესს ასევე ერქვა—დაძლევა.
მაგალითად, ოფოფის გამოჩენას თმადაგარ-
ცხილით უნდა შეხვედროდნენ—მთელი წე-
ლიწადი თავი არ გვეტკინებაო; ქოტის პირ-
ველი ძახილისას ზეზე უნდა ყოფილიყვნენ.
თორემ მთელ წელიწადს ძილში—სიზარმა-
ცეში გავატარებთო, მერცხლის ან გუგულის
მოფრენისას მშვიტი არ უნდა ყოფილიყვნენ
და მაშინ, სჯეროდათ, მთელი წელიწადი
საკვები არ შემოაკლდებოდათ.

კიდევ რამდენი საინტერესო წეს-ჩვეულება
ჩაიწერა რ. ერისთავმა, კიდევ რამდენგვარი
ლექსი-ამაღი დასლო ჩვენს, ქართულ ეროვ-
ნულ საქმეს.

დაუეიწყარია ეს ამაგი, რადგან ყველაფრით,
რაც რ. ერისთავს გაუკეთებია, ის ასწავლი-
და ბავშვს თუ დიდს:

„კაცი ის არის, ვინც მამულს
გამოადგება შვილად,
ვისაც სამშობლო ტამრად აქვს,
თავი—სამსხვერპლო წილად“.

ოლეგ გვილმინიანი

გეგმვარე კობე

კომპლისელებ არც კიბ დბ
 თან დანორევეს კომბალს,
 სურს მეცხვარე კამოვიდეს —
 ნანობლარა კობას.
 ნანამისი მეცხვარეა —
 იალაღსე დადის,
 არც ქარიშხალს ენუეებს,
 არც თოვლიანს ამინდს,
 მაგრამ ნანა მწეემსად ეოფნას
 სომ ვერ შესძლებს მუდამ?
 ჰობდა, იცის კობა-ბიჭმა,
 ცხვარს რომ მწეემსი უნდა.

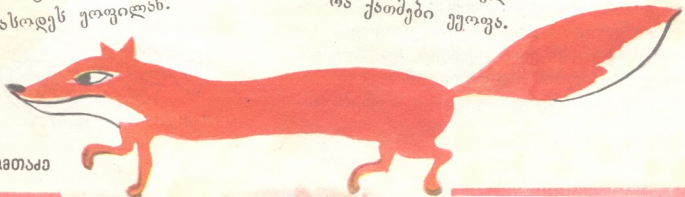
ნაკილი ბებია

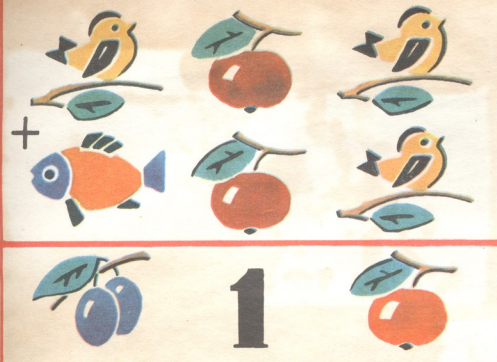

ეს რა ვნასე, ბებიან!
 დანჯერებაც მნელიან,
 ჩვენთან ბაკურთანში
 ჰევათ ათასი ძელიან.
 ჩემად იმწირებთან,
 თეთრად გადაფოფილანს,
 ვითომც ჩვენს საქათმეში
 არასოდეს ფოფილანს.

მანდ რომ ვარიკელები
 გმმპარგება მალ-მალე,
 შენ კი მუდამ მერას და
 მიმინოებს აბრალეებ,
 სულ ამითი ბრალიან,
 (რას უშეველის შეღობება?)
 ამოდენა წუწკა მელანს
 რა ქათმები ეუოფა.

აკითხავიკვდი თავსაგახი

შეკრებილია ორი სამნიშნა რიცხვი. ერთნაირი ციფრები ერთი და იგივე ნახატებით არის დაშიფრული. მოცემული გაქვთ მხოლოდ 1 და კიდევ: იცოდეთ: რომ პირველი შესაკრების ასეულების ციფრი ორით მეტია მეორე შესაკრების ასეულების ციფრზე, აბა თუ მიხვდებით, რომელი ნახატი რა ციფრს აღნიშნავს, და სწორედ თუ შეკრებათ მოცემულ რიცხვებს.

ჭიკუე

საქართველოს ალკე ცკ-ისა და ვ. ი. ლენინის სახელობის პიონერთა ორგანიზაციის რესპუბლიკური საბჭოს უფრნალი უმცროსკლასელთათვის.

გამოდის 1987 წლიდან.
საქ. კვ. ცკ-ის გამომცემლობა.

მთავარი რედაქტორი
ენწმირ ნიშარაძე

სარედაქციო კოლეგია: ალშარდ აშტომ-აბაძე, ილია ანთიშუაძე, კუკუაძე გიორგიშვილი, სოლომონ დუშუბინა-შვილი, ლილია მარაბი, მანანა კობახიძე, ზაქარია ლოსაბერიძე, ვაჟაშვილი მრეკლეშვილი, ჯურჯანა ნადირაძე, გიორგიმ რინინიშვილი (საბატარო რედაქტორი), თანაში ჩალაშვილი (პ. მღვიანა), გივი ზიზინაძე, მანანა ზაჩიძე.

ტექნიკური რედაქტორი
ენდი წერეთელი

მისამართი: რედაქციის, გამომცემლობის, სტამბის—ბათუმი, ლენინის, 14. ტელ.: მთ. რედაქტორის 98-41-80, 98-98-15; პ/მ მღვიანის 98-10-88, 98-98-18; საბ. რედაქტორის — 98-98-18; განყოფილებების: 98-98-19; 98-98-17.

გადაეცა ასაწყობად 18.8.84 წ., ხელმოწერილია დასაბეჭდად 15.4.84 წ., კალენარის ზომა 60×90/16. ფი. ნახ. ფურც. 2,5, ტირაჟი 163000, შეკვეთა № 623.

ულაზე ნახატი ლალო ბაბოშვილისა

«Дила» («Утро»), ежемесячный журнал ЦК ЛКСМ Грузии и Грузинского Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации им. В. И. Ленина для младшеклассников, на грузинском языке.

Отпечатано в типографии издательства ЦК КП Грузии.
Главный редактор Энвер Нижарадзе (тел. 93-41-30).

Адрес редакции и издательства: 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14.
Объем 2,5 печатных листа, тираж 163000. Заказ № 623.

შოთა აპირანაშვილი

ბაიოსანა

სური მიგდევ, ჩემო კარგო, მოგახსენებ სიმართლეს, მასზე სწრაფი როლი არის ქარი ანდა სინათლე. ისეთ კუთხე-კუთხულს აღწევს, თვალი იქ ვერ მისწვდება, მოიხმე და გაგახარებს, თუ რამ დაგავიწყდება.

ხალხური
ჩქარა გამოხატემელი

ჭიკია ჭიკინაძე ჭიშკართან ჭრიჭინას ჭრილობას ჭინჭით უხვევდა.

შინაპანა და თანელის აბაჯი
ახატბანი ძღუარლ აბოთახამ

შინაპანამ ავარი ანათო.

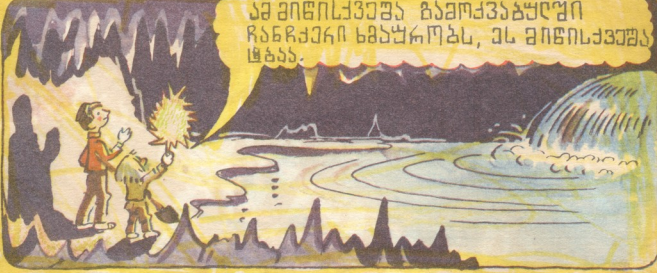

მვირანგში ზინ მიიღვოვდნენ,

ხმაური შემოქოსმათ

არ შეაჩინდე!

ამ მიწისქვეშა გამოქვაბულში ჩანსძვირი ხმაუროტს, ეს მიწისქვეშა ტტანა.

ავარი თანვება, ახალს მოვიტყან.

მიწანასა მვირანგში მიიზანა.

აჰა, ჩანვირანდი ხეღში მიწანასავ!

თანელიან ჟაჩანი მიანათის, ვიღანამ ხეღი სწანა.

წყალქვეშა ნავში ჩანბელს თანელიან მიწანასა ემო ნათო.

ნავი სიღჩეღში ჩაღვთა,

მანბრძღვან იქნებან